Üniversite Yayın No: 5085
ISSN: 1303-8605

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TİYATRO ELEŞTİRMENLİĞİ VE DRAMATURJİ BÖLÜMÜ

Sayı: 18

İSTANBUL
2011

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü dergisi.--İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 2002-
c.: res.; 24 cm.
Yılda 2 sayı
ISSN 1303-8605
Elektronik ortamda da yayınlanmaktadır:
http://www.iudergi.com/tr/index.php/tiyatro
1. TİYATRO. 2. EDEBİYAT - ELEŞTİRİ. 3. TÜRK EDEBİYATI - TİYATRO İNCELEMELERİ.

Baskı-Cilt
Yazın Basın Yayın Matbaacılık Trz. Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mh. Prestij İş Mrk. 27/806 K:9 Zeytinburnu/İST.
0212 565 01 22 Sertifika No: 12028

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TİYATRO ELEŞTİRMENLİĞİ VE DRAMATURJİ BÖLÜMÜ DERGİSİ

Sayı 18

Hakemli Dergi
İSTANBUL - 2011

Hakem Kurulu / Referees Commitee

Nazan Aksoy, İstanbul

Metin Balay, İstanbul

Zeliha Berksoy, İstanbul

Emine İnanır, İstanbul

Zühre İndirkaş, İstanbul

Zehra İpşiroğlu, Essen

Esin Gören, İstanbul

Arzu Kunt, İstanbul

Nilüfer Kuruyazıcı, İstanbul

Nedret Öztokat, İstanbul

Cem Pekman, İstanbul

Şara Sayın, İstanbul

Özden Sözalan, İstanbul

Murat Seçkin, İstanbul

Osman Senemoğlu, İstanbul

Dikmen Gürün, İstanbul

Sevda Şener, Ankara

Uşun Tükel, İstanbul

Mine Yazıcı, İstanbul

Ayşegül Yüksel, Ankara

Editör

Yavuz Pekman

Yayın Kurulu

Zeynep Sayın Balıkçıoğlu

Sakine Eruz

Kerem Karaboğa

Fakiye Özsoysal

Yavuz Pekman

İÇİNDEKİLER

Sunuş

Yıldız Tuncer KILIÇ – The Political Agenda of George Bernard Shaw's *Pygmalion*: A Romance in Five Acts 7-49

Banu ÇAKMAK – Tanzimattan Cumhuriyet'e Uzanan Çizgide Osmanlıda Kadın Hareketleri, Dönemin Tiyatrosunda Kadının Temsili ve Kadın Sorunu 51-88

Burç İdem DİNÇEL – Criticism in Motion: Shifting the Focus in Theatre (Translation) Criticism from Page to Stage in the Light of Harold Pinter's *The Birthday Party* 89-135

Elif BAŞ – Belgesel Tiyatronun Üç Yüzü 137-164

Oğuz ARICI – Bakmak, Görmek ve Orpheus Miti 165-168

Oğuz ARICI – Orpheus'a Ağıt (Oyun) 169-202

BAKMAK, GÖRMEK ve ORPHEUS MİTİ

Oğuz Arıcı*

Batı edebiyatının hatta genel olarak sanatının "bakma" ve "görme" eylemlerinin tehlikesi üzerinde şekillendiğini söyleyebiliriz. Batı'dan Doğu'ya geldiğimizde ise, -özellikle Ortodoks Hıristiyanlık ve Sünni İslam ideolojisinde- bu tehlikenin bertaraf edilmeye çalışıldığı, bakışın ve görmenin merkezden çıkarılmaya çalışıldığı, örtünmenin (setr / tesettür), ar perdesiyle / sır perdesiyle kapatmanın ya da çoğul ya da tersten perspektif tekniğiyle gözün iktidarını kırmanın yollarının arandığını görüyoruz.

İlginçtir bizim bugün kullandığımız tiyatro sözcüğü "teatron"dan yani "bakılan yer" anlamına gelen ve antik tiyatro mimarisinde basamakların adı olan bir sözcükten türemiştir. Yine aynı kökten türemiş bir başka sözcük daha var: Theoria. Theoria da bakmak, bakınmak, seyretmek ve gözlemek anlamlarına gelen bir sözcük. Bu kelimeyi, bugün Türkçede "kuram" diye çeviriyoruz. Oysa Antik Yunancanın "bakmak" ve "görmek" üzerinden kurduğu bağlantının etimolojik izini Arapçada daha açık bir şekilde takip edebiliyoruz. Bakmak nazardır; teatron manzara (bakacak, bakınacak yer anlamında); theoria ise nazariyye demektir. Kısaca söylemek gerekirse tiyatro yapmak da teori üretmek de *bakmak* ve *görmek*le ilişkili, yani *nazar*dan türeyen eylemlerdir. Fakat Batı edebiyatında da Doğu edebiyatında da bakmak ve görmek tehlikeli bir eylem olarak ele alınır. Yalnız arada bir fark vardır: Batı bu tehlikenin üzerine gider; çoğu anlatısında bu tehlikeyi üstlenmiş kahramanlar ve figürler bulunur. Birçok masal ve mitte temel motiflerden biri görmek üzerinedir. Neredeyse Batının "kurmaca"yı inşa ettiği yer görme organıdır.

Doğu ise görme organından korkar; görmenin/bakmanın yol açacağı "tehlikeyi" baştan durdur ya da durdurmaya çalışır. Doğu, estetiğini, görmek ve bakmak üzerine ya da başka bir deyişle gözün iktidarına göre örgütlemekten imtina eder. Çünkü bakış tehlikeli sonuçları olan bir eylemdir: Örneğin bu coğrafyada "eğitimli" bir insan da "ortalama" bir insan gibi kendisine "nazar değdiğini" düşünebilir. Başa gelen herhangi bir terslik, kötü bir bakışın, kem bir gözün işi olarak yorulur. Çünkü göze gelmek, bakışa gelmek tehlikelidir bu coğrafyada. Göz, yaralayıcı bir organdır (zahm-i çeşm); baktığını etkileyen bir gücü vardır (ayn-ül-kemâl), üstelik Caferiler

"iki gözle bakmanın" zina olduğunu düşünürler vs.

Daha önce de değindiğim gibi Batı edebiyatında ise bu tehlikeli güç, özellikle üzerine gidilen bir konu oluyor. Özellikle Yunan mitlerindeki pek çok örnek bakmanın ve görmenin bu tehlikesi üzerinde yoğunlaşıyor. Örneğin ünlü bilici Tiresias'ın kör oluşu, onun, "görmemesi gereken bir şeyi görmesiyle" başlayan bir felaket öyküsüdür. Athena'yı yıkanırken, çırılçıplak bir vaziyette gören Tiresias bunun bedelini ağır ödeyecektir. Fakat gözleri kör olduktan sonra, insanlara olacakları haber veren, yani "görülemeyecek olanları önceden gören" bir kâhine dönüşür Tiresias. Tıpkı Kasandra'nın Apollon tarafından cezalandırılmasında olduğu gibi. Bilindiği gibi Kasandra da bilicilikle, başka bir deyişle olacakları "görmek lanetiyle" cezalandırılır. Fakat onun laneti biraz daha ağırdır: Onun geleceğe ilişkin kehanetlerine kimse inanmayacaktır. Yakın gelecekte olacak olayları haber verecek fakat kimseyi ikna edemeyecek, söylediklerine inandıramayacaktır. Kasandra bu açıdan Batının "kurmacasında" sıklıkla karşımıza çıkan bir "entelektüel" motifi olarak da düşünülebilir. *Teoria*'ya yani görme gücüne sahip entelektüeller bazen olacakları çok önceden görerek toplumu uyarırlar, fakat çoğu zaman halkı ikna edemezler. Üstelik bazen de bu öngörüleri yüzünden cezalandırılırlar, sürgün edilirler ya da dışlanırlar.

Peki görmek, olmuş olanları ve olacakları görmek ve tabii ki başlı başına bakmak neden tehlikeli ama bir o kadar da arzulanan, arzuyu kışkırtan bir eylem olarak anlatılmaktadır? Neden Gorgon'ların yılan saçlı Medusa'sı kendisine bakanı taşa çevirir? Neden intikam tanrıçası Erinyler, gözlerine baktıkları katili çılgına döndürürerek öldürürler? Oidipus neden görme organını oyar? Bilmekle görmek arasında doğal bir ilişki kurduğundan dolayı mı? Her şeyi bildiğini düşünen Oidipus, nihai olarak "kendini bilmediğini" anlayınca, görme organının hiçbir şeye yaramadığını mı anlamıştır?

Bütün bu soruların cevaplarını vermek bu yazının boyutlarını aşıyor. Fakat en azından Orpheus miti üzerinden soruların cevaplarına dair bir ipucu keşfedebiliriz diye düşünüyorum.

Orpheus'un Öyküsü:

Batı edebiyatındaki en dikkat çekici "görme/bakma motifi" Orpheus mitinde anlatılmaktadır. Orpheus, Trakya kralı ile dokuz ilham perisinden biri olan Kalliophe'nin çocuğudur. Herakles nasıl kaslarıyla ve fizik

gücüyle her şeyi dize getirebiliyorsa Orpheus da liriyle (sanatıyla) bütün düşmanlarını alt edebilmektedir. Deliler gibi aşık olduğu Euridike bir gün bir yılan sokması sonucu ölünce büyük bir ağıda başlar. Orpheus'un ağıtı bütün evrenin düzenini altüst eder. Orpheus sonunda Hades'e, ölüler ülkesine, inerek Euridike'yi geri almaya karar verir. Ölüleri Hades'e götüren kayıkçı Kharon'u müziğiyle ikna eder. Akheron ırmağını geçer; üç başlı cehennem köpeği Kerberos ile bütün cehennem yaratıkları Orpheus'un sanatı karşısında dize gelirler. Orpheus sanatıyla, Hades'i de etkiler ve sonunda Euridike'yi geri götürmek için izin alır. Fakat Hades'in tek bir şartı vardır: Gün ışığını görene kadar, Orpheus geriye dönüp Euridike'ye bakmayacaktır. Böylece Orpheus önde, Euridike arkada yeryüzüne doğru yola koyulurlar. Orpheus bir an için günışığını gördüğünü zanneder, sabırsızlıkla arkasına dönerek Euridike'ye bakar. Tam da bu bakış anında Euridike sonsuza dek ölüler ülkesine geri döner.

Bu kez Orpheus miti özelinde soralım: Bakış neden menfi bir duruma yol açıyor? Neden Hades, Orpheus'a "ışığı görene kadar" bakmayı yasaklıyor? Euridike'yi sonsuza dek yok eden bu bakışı nasıl yorumlamak gerekiyor?

Yunan mitleri genellikle bir "sınır aşımı" durumunu ele alır. Buradaki sınır aşımı da yine yukarıdaki örneklerde gördüğümüz gibi "bakılmaması gereken bir şeye bakmak" olarak okunabilir. Mite bir sanat metaforu olarak odaklandığımızda ise sanatçının (Orpheus'un) imkânsız olanı (Euridike) elde etme çabası olduğunu söyleyebiliriz. Orpheus her şeyi sanatıyla elde edebilirken tek bir şey onun için imkânsız görünür: Ölüme çırılçıplak bakabilmek. Yine de aşağıya, ölüler ülkesine ya da başka bir deyişle karanlığın dünyasına inebilir. Sembolist sanatçılar gibi, nesneler dünyasının ışıklı coğrafyasından karanlığın merkezine seyahat eder. Metaforik olarak oradan ele geçireceği bir imgeyi yeryüzüne çıkaracak olan bir sanatçıdır Orpheus. Ölüler diyarını baştan sona kat ederek tanrıyı ikna eder ve Euridike'yi ardına alarak ışığa doğru harekete geçer. Fakat ona doğrudan baktığında, daha doğrusu ışığın içinden karanlığa doğru baktığında, karanlıkta daha önceden yakaladığı imgeyi (Euridike'yi) kaybeder. Gerçekten de Orpheus, bu açıdan sembolist sanatçıların bir metaforu gibidir. Sanatçı sınır aşar, öte aleme geçer, orada nihai olarak arzuladığı hakikatin bir imgesi vardır; karanlığın içinde onu yakalar fakat onu ışığa (yeryüzüne/ sanat eserine) çıkardığı anda hakikat yeniden gizlenir. Sanat eserindeki hakikat bu yüzden açığa çıktığı an gize bürünen bir şeydir. Bu kurmacada, Orpheus'un bir sanatçı olarak

deneyimlediği, yaşayan hiçbir kimsenin asla deneyimleyemeyeceği bir "şey", yani "ölüme, ölümün yüzüne, doğrudan doğruya bakmak" olabilir mi?

***Orpheus'a Ağıt* Üzerine:**

Orpheus'a Ağıt oyunu 2000 yılında İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV) ile Delfi Avrupa Kültür Merkezi ortak yapımı olarak Yunanistan'da düzenlenen 10. Uluslararası Antik Yunan Tiyatrosu Buluşması kapsamında Delfi kentinde sahnelendi.

Orpheus'a Ağıt yukarıdaki tartışmaları kısmen ima ediyor. Oyunu yazdığım sıralarda "görmek" / "bakmak" konularında bu denli can alıcı sorular yoktu kafamda. Yine de sanatçıların bir hakikat imgesi peşinde koşarken, imgeyi görme arzusunun bir yandan da onları körleştirebileceği meselesi üzerinde durmaya çalışıyordum. Görmek ancak görememekle mümkündür. Başımızın ardını göremediğimiz için önümüzü görüyoruz. Oyunda ima edilen düşüncelerden biri de bu paradokstur.

Yazan ve Yöneten: Oğuz Arıcı

Oyuncular: Uluer Emre Özdil, Neylan Özgüle, Neşe Mengüloğlu, Başak Meşe

Kostüm: Naz Erayda

Müzik: Cem Ulu

ORPHEUS'A AĞIT

Oğuz ARICI

KİŞİLER :

ORPHEUS
EURYDİKE
1.LESBOS'LU KADIN
2.LESBOS'LU KADIN
KORO :
- 1.ARGONAUT'LU
- 2.ARGONAUTLU
- 3.ARGONAUT'LU
- ARGONAUTLAR
- SİRENLER
- 1.THRAKİA'LI YAŞLI
- 2.THRAKİA'LI YAŞLI
- 3.THRAKİA'LI YAŞLI
- ORPHEUS'UN BABASI
- HALK

NOTLAR:

1. İki kadın ve Eurydike, oyunda bir yarı-anlatıcı konumundadır. Eğer istenirse koroyu oluşturan kişileri de bu oyuncular oynayabilir.
2. *Orpheus, -aksi belirtilmedikçe- sahnedeki hareketlerinde zorlanmaktadır. Eurydike ise repliği olmadığı bölümlerde ağıt yakmaktadır...*

Trakia bölgesinde kıraç bir arazi... Gece... Bir kadının ağıtı işitilir. Ses yavaş yavaş yükselir... Koro ağıta katılır... Elinde meşalelerle 1. ve 2. Kadın sahneye girerler. Hemen arkalarından Eurydike'nin çektiği bir şarın üzerinde Orpheus gelmektedir.

Bu üç kadın Orpheus'un "parçalanmış cesedini" Lesbos adasına götürmektedirler. Sahneye geldiklerinde 1. ve 2. Kadın sağda ve solda olmak üzere dururlar. Dinlenmek için çökerler. Eurydike şarı bırakır.

Orpheus baştan aşağıya zırhlara bürünmüştür. Şarın üzerine yığılmış bir haldedir. Sanki savaşın sonunda yenilgiye uğramış bir komutan... Ama daha çok, henüz kendinde olmayan biri gibi... Eurydike, sahnedeki ağıta eşlik etmektedir.

Ağıt bir süre devam eder... Koro bir siluet halinde belirir. Kadınların ağıtı bir yandan sürerken...

KORO : Bir adam vardı, eskiden, çok eskilerden,
Bir adam vardı, adı: Orpheus!
Liriyle sevişir gibi şarkı söyleyen, dans eden!
Orpheus! ORPHEUS!
Tanrılara denk yüreğin!
Ama bir tanrı değilsin!
Orpheus!
Asırlarca sürecek sanatın!
Ama sen etten ve kemiktensin!
İşte! Parçaladı seni halkın!
Uyan Orpheus! Uyan!
Hatırla! Dön geçmişe!
Çünkü senin yüzün hala,
Yeryüzünde!

EURYDİKE : Yüreğimde kanlı ateş!
Yüreğimde garip hüzün!
Bin sesli Orpheus!
Bin parçaya bölündü bugün!

Orpheus acı bir inilti koparır. İki kadın ağıta devam eder.

ORPHEUS : Ben, Orpheus muyum?
Orpheus muyum ben?
KORO : Altın liri ve sesiyle
Her şeyi dize getiren!
ORPHEUS : Ben, Orpheus muyum?
Orpheus muyum ben?
KORO : Yedi telli lirinde
Bin bir çokluktur gezinen.
ORPHEUS : Orpheus'um ben, Orpheus!

Üzerindeki zırhlarla birlikte yere düşer.

ORPHEUS : Çözün şunları üstümden.
Ah! Acı! Bütün bunlar acı veriyor bana.

Başlığını çıkarıp atar. (Her bir zırh parçasının çıkarılması ona acı verecektir. Sanki kendi bedeninden bir parça söküyormuş gibi.) Göğsünü parçalamak istercesine zırhlarına vurur.

KORO : Savaş için bütün zırhlar!
Savaş için!
ORPHEUS : Ama, düşmanım yoktur benim!
Ben, Orpheus'um! Orpheus'um ben!
Söyleyin kadınlar! Kim giydirdi bunları bana?
Kimin için bu zırhlar?
İKİ KADIN : Halkın için.

Eurydike ağıtına devam etmektedir.

KORO : Halkın için.
2.KADIN : Halktan korunmak için.
ORPHEUS : Ah! Bedenimde acı var!
Her yanım sızlıyor!
Çıkarın şunları üstümden!

Bir parça daha söküp atar.

Söyleyin kadınlar! Bu zırhlar ne için?
Halk düşmanım mı ki benim?
İKİ KADIN : Seni anlamadılar, Orpheus!
Seni hiç anlamadılar!
1.KADIN : Altın telli lirine vurdukça sen,
2.KADIN : Onlar, senin halkın Orpheus,
1.KADIN : Kendinden geçerdi tekmili birden!
2.KADIN : Şarap gibi, afyon gibi
Büyülü sesini üflerdin
Onların damarlarına.
1.KADIN : Ama onlar şarap isterdi yine de,

2.KADIN : Onlar afyon isterdi.
1.KADIN : Sense onlara vermedin istediklerini.
2.KADIN : Bu yüzden işte sırf,
1.KADIN : Anlamadılar senin büyülü lirini
2.KADIN : Ne de sesindeki sihri!
ORPHEUS : Yine de savaşmam gerekmiyor onlarla!
Çıkarın şu zırhları!
İhtiyacım yok bütün bunlara.

Bir parça daha söküp atar.

EURYDİKE : Yüreğimde kanlı ateş!
Yüreğimde garip hüzün!
Bin sesli Orpheus,
Bin parçaya bölündü bugün.
ORPHEUS : Ah! Peki nedendir bu acı?
Etimde ateşler dolanıyor sanki.
Acı var bedenimde!
İKİ KADIN : Acı! Acı!
Anlamadı seni halkın,
Bu yüzdendir bu acı!
EURYDİKE : Aslanlar, kuşlar,
Tekmil hayvanlar
Hatta ağaçlar bile
Sessizce dans ederdi bütün doğa,
O, dokununca lirine.
1.KADIN : Ama insanoğlu bu işte,
Ne de olsa titan soyu.
2.KADIN : Etten bedeni titan külü,
İçinde Dionysos ruhu.
1.KADIN : Çıkmak ister bedeninden
Ama başaramaz hiçbir zaman bunu.
2.KADIN : İşte Orpheus! Senin halkın bu!
KORO : Halk! Halk!
EURYDİKE : Yüreğimde kanlı ateş!
Yüreğimde garip hüzün!
Bin sesli Orpheus,
Bin parçaya bölündü bugün.

Doğadan aldığı sanatını,
Doğaya geri verdi bugün.
Nasıl dağılmışsa evrene
Doğanın bin bir çokluğu
Kendi halkı da öyle dağıttı Orpheus'u.
Parçaladı onu.

Orpheus, korkunç bir çığlık atar. Üzerindekilerden bir parça daha koparıp atar.

1.KADIN : Bir yanı tanrı bu halkın, bir yanı insan
2.KADIN : Peki insan mı diyeceğiz yoksa tanrı mı?
1.KADIN : Yeri geldiğinde
Bağrına basar bir tanrı gibi
2.KADIN : Yeri geldiğinde köpek gibi ısırır etini.
1.KADIN : Halk bu! Parçalar sevmediği şeyi.
2.KADIN : Parçalar çok sevse de sevdiğini.
ORPHEUS : Halkım beni sever.
Bütün Trakia sabahtan akşama beni dinler.
1.KADIN : Parçalar yine de halk.
Kendi gibi olmayan kişiyi.
2.KADIN : Halk hep yerdedir.
Su gibi, kayar hep yeryüzünde.
1.KADIN : Uçamaz o gökyüzüne Orpheus,
Uçamaz gökyüzüne senin gibi.
ORPHEUS : Eurydike! Eurydike yüzüme bak!
EURYDİKE : Yüzüne bakamam Orpheus, söz verdim ölüme,
Eğer bakarsam, yok olurum ben.
Bir daha ulaşamam sesine.
ORPHEUS : O halde sesinle cevap ver bana!
Bir tanrı mıyım ben, bir ölümlü mü yoksa!
EURYDİKE : Ölümlü bir tanrısın sen!
Bir tanrı: öldükçe yeniden dirilen!
Ölümü yıkmak içindi senin sesin
Ölümü öldürmek içindi altın telli lirin.
ORPHEUS : Bir insanım, ben bir tanrıyım.
Bir insan-tanrıyım ben.
Ah! Çıkarın şunları üstümden! Çıkarın!

Bu kör olası zırhlar canımı yakıyor.

Çığlıklar koparark üzerindekileri atar. Yarı çıplak kalmıştır.

Kimseyi öldürmedim ben.
Saygısızlık etmedim, ne Olympos'un sahiplerine
Ne de bir ölümlüye.
Orpheus'um ben yalnızca. Orpheus'um ben.
Sözleriyle uyuşturan, büyü saçan her yere.
Yüz başlı canavarları dize getiririm sesimle.
Ve altın lirimle, tekmil hayvanları esir ederim kendime
Altın lirimle! Altın Lirim!
Lirim? Lirim nerede benim?

1.KADIN : Artık yok ona dokunacak bir elin!
2.KADIN : Artık yok altın telli lirin!
1.KADIN : Paramparça etti seni halkın

Orpheus acı bir çığlık koparır. Çöker. Ağıt başlar.

EURYDİKE : Yüreğimde kanlı ateş!
Yüreğimde garip hüzün!
Bin sesli Orpheus,
Bin parçaya bölündü bugün.
1.KADIN : Çekmediği acı kalmadı onun
2.KADIN : Çekmediği acı kalmadı Orpheus'un.
1.KADIN : Bu artık sonuncusu.
2.KADIN : Sonuncu mu?
1.KADIN : Tanrılardan başka kim bilebilir bunu?
2.KADIN : Trakia'nın mainadları,
1.KADIN : Trakia'nın gözü dönmüş insanları
2.KADIN : Parçaladılar onu.
1.KADIN : Parçaladılar bedenini
2.KADIN : Parçaladılar etini.
1.KADIN : Bin parçaya ayırdılar dans eden bedenini
2.KADIN : Bin parçaya ayırdılar lir çalan ellerini.
EURYDİKE : Yüreğimde kanlı ateş!
Yüreğimde garip hüzün!

Bin sesli Orpheus,
Bin parçaya bölündü bugün.

Orpheus parçalanıyormuş gibi bağırır. Eurydike ağıta devam eder.

ORPHEUS : Orpheus'um ben, Orpheus!
Dize getirdim her şeyi.
Lirimle ve sesimle.
Ne düşüncem varsa hayalimde,
Gerçek ettim hepsini.
Bir yandan şarkı söyledim,
İlham verdim ozanlara anam Kalliope gibi,
Bir yandan da dans ettim ben,
Irmak başlarındaki nymphalar misali.
Ama şimdi ne oldu bedenime?
Etim ayrılmış gibi kemiklerimden.
Erysikhton gibi aç, yedikçe doymayan bin kurt,
Bin yerimden ısırıyor sanki beni!
Söyleyin bana kadınlar!
Kimin içinse bu zırhlar,
Onlar mı yapıyor bana bu işkenceyi?
1.KADIN : Duymuyor Orpheus bizi!
2.KADIN : Orpheus anlamıyor bizi!
EURYDİKE : Acı çekiyor o!
Acı çekiyor yalnızca, benim gibi.

Ağıt yüksek sesle söylenmeye başlar. Orpheus; Eurydike ve kadınların oluşturduğu bir üçgenin arasında bağırarak, acı çekerek sürünmektedir. Kadınlar ağıtlarını kesip konuşmaya başladıklarında bu üçgenin ortasında bir cenin halini alır.

KORO : Bütün Trakia illerinde şimdi
Bir destan anlatılıyor.
Bütün ozanlar bir ağız,
Dinleyeni ağlatıyor.
2.KADIN : Orpheus'u anlatıyor hepsi,
Duymayan kalmadı artık
Onun çektiklerini.

1.KADIN : Babası, Orpheus'un, Trakia illerinin yüce kralı,
Oiagrus, bütün nehirlerin tanrısı.
Bazen coşar, kızar; alır gümüş rengini,
Bazen de geçer, durur öfkesi,
Giyer sırtına o zaman, gökyüzünün mavisini.

EURYDİKE : Yüzündeki güzel rengi nereden aldı Orpheus?
İçindeki coşkuyu nereden kaptı O?

2.KADIN : Döl verdi ona babası, bütün nehirlerin tanrısı!

1.KADIN : Dokuz Musa'dan biriydi onun anası,
Şairlere ilham gönderen, güzel yüzlü Kalliope,
O yazdırırdı ozanlara o büyük destanları.

2.KADIN : Yine de en yüce destanını,
Vermedi kimseye,
Kendi rahminde sakladı Kalliope.
Ve en kutsal ilhamını kendi rahmine akıttı böylece.

EURYDİKE : Binlerce güzel sesi nereden aldı Orpheus?
Nasıl ulaştı o, doğanın bin bir sesine?

1.KADIN : Anasının rahminde.

2.KADIN : Şiirin içinde, Kalliope'de!

1.KADIN : Orpheus aşk!

2.KADIN : Orpheus ışık!

1.KADIN : Uysal bir cenin Orpheus, anasının içinde!

Eurydike göbeğinin bittiği yeri kavrar, sıkar. Yüzünde mutluluk.

2.KADIN : Ne bir sızı,

1.KADIN : Ne bir acı.

2.KADIN : Ve bir gün anladı Kalliope, Orpheus'un çıkacağını.

1.KADIN : Kutsal bir sıvı aktı önce, tıpkı altın sarısı.

2.KADIN : Ve işte çıktı Orpheus, ışığa boğdu ortalığı.

1.KADIN : Güneşin atları kıskandı biranda, şaşırdılar
yollarını.

2.KADIN : Ama sonra anladılar, tanıdılar yeni gelen çocuğu.

1.KADIN : Orpheus'tu bu, Orpheus!

2.KADIN : Şiirin ve coşkunun oğlu!

Eurydike, görünmeyen bir bebeği kucağında taşımaktadır. Bir ninni mırıldanır.

1.KADIN : Yedi kere yıkandı o babasının nehrinde.
2.KADIN : Yedi kere arındı o annesinin sütünde.
1.KADIN : Yedi kutsal sözcük verdi anası Kalliope,
2.KADIN : Yedi kutsal pınar açtı babası onun şerefine.

1.KADIN : Ve Apollon, sanatın ve aklın koruyucusu,
Duyar duymaz Orpheus'un doğduğunu.
Uçtu geldi hemen, kundaktaki bebeğin yanına.
Okşadı önce saçlarını sonra da öptü Orpheus'u alnından.
2.KADIN : Bağrına bastı bebeği, sanki kendi oğluymuş gibi.
1.KADIN : Ve o gün Apollon değerli bir hediye verdi Orpheus'a.
Her yanı altından, yedi telli bir lir astı bebeğin kundağına.

2.Kadın, şarın arkasında duran bir liri alır. Yerde duran Orpheus'a verir.

2.KADIN : Böylesi bir lir, Apollon'da var bir,
Bir de Zeus'un oğlu Amphion'da.
1.KADIN : Yedi kapılı sur dikilmiş,
Thebai kentine zamanında,
Derler ki Amphion'un liri için yapılmış,
Onun yedi telli liri hatırına.
2.KADIN : Bak, hatır bilmiş Thebai halkı,
Sevmişler demek ki Amphion'u.
Oysa Trakya'nın insanı,
Ne yedi telli lir saydı, ne yedi kapılı şehir yaptı.
Parçaladı yalnızca kendi eliyle Orpheus'u.
1.KADIN : Demek daha büyüktü Thebai'den,
Trakia'nın Orpheus'a saygısı.
2.KADIN : Onu parçalayacak kadar büyük.
1.KADIN : Onu parçalayacak kadar.

Eurydike, çocuğu şara koyar ve bir beşik gibi sallar, bu arada ninniye devam etmektedir. Orpheus, liriyle oynar.

2.KADIN : Musa'lar geldi sonra,

Kutsamak için çocuğu.
Euterpe, Terpsikhore, Srato ve Thalia,
Melpomene ile Polymnie de vardı yanlarında
Hepsi de en değerli armağanları neyse,
Kendi sanatları içinde,
Taktılar onu Orpheus'un kundağına.

1.KADIN : Euterpe, coşkun şiirler verdi ona.
Gecenin gümüş kaplı arabası yol alınca ufukta,
Ve gece yıldızları uyandırıp parlatınca,
Savuracaktı bu sözleri Orpheus etrafa.

2.KADIN : En değerlisi de Terpsikhone'nin verdiği:
Dans etmenin güzelliği.
Orpheus hep koynunda saklayacaktı bu hediyeyi,

Orpheus ayağa kalkar, yavaşça dans etmeye başlar. Bir süre sonra gücü tükenir, düşer.

1.KADIN : Ah! Ne çok isterdi şimdi dans etmeyi.

ORPHEUS : Ayaklarım! Ayaklarımı hissedemiyorum!
Yalvarırım size kadınlar, söyleyin,
Halk ne yaptı ayaklarıma?
Nasıl bir büyüdür bu?
Niçin kalkamıyorum ayağa?

2.KADIN : Orpheus duymuyor bizi!

1.KADIN : Duymak istemiyor gerçeği.

EURYDİKE : Acı çekiyor yalnızca,
Acı çekiyor o benim gibi.

Üç kadın ağıta başlar. Orpheus, bir süre ayağa kalkmaya çalışır. Başarır, ancak zorlanmaktadır.

KORO : Bütün Trakia illerinde şimdi
Bir destan anlatılıyor.
Bütün ozanlar bir ağız,
Dinleyeni ağlatıyor.

2.KADIN : Orpheus'u anlatıyor hepsi,
Duymayan kalmadı artık
Senin çektiklerini.

ORPHEUS : Benim için ne diyorlar?
Bilmek isterim,
Benden nasıl söz ettiklerini.
1.KADIN : Bin bir güzel tasvirle
Seni canlandırıyorlar önce
Dinleyenin gözünde.
EURYDİKE : Senin saçlarını, güzel yüzünü
Bulutlar kadar yumuşak,
Bir yılan gibi kıvrak bedenini.
Sonra anlatıyorlar işte,
Senin sihirli müziğini, bin bir sesini,
Nasıl dansettiğini altın telli lirinle.
ORPHEUS : Ya benim yaptıklarım, başarılarım, aşklarım?
2.KADIN : Tabii ki. Ozanın yaptığı tasvirler bitince,
Başlıyor anlatmaya Argonaut'lar seferini.
ORPHEUS : Argonaut'lar! Evet! Hatırlıyorum!
Unutmamışım hiçbir şeyi!
Geniş karınlı bir gemiyle yola çıkmıştık.
Herakles, Iason ve daha bir çok yiğit kişi,
Evet ya, Theseus da vardı bizimle.
Asılıyorduk küreklere,
Rüzgar da yardım ediyordu bize,
Şişiriyordu yelkenlerimizi.
Gidiyorduk altın postu almaya hızla
Gidiyorduk yüreğimizdeki heyecanla
Hatırlıyorum daha dün gibi
Hatırlıyorum her şeyi.
EURYDİKE : Peki Medea'nın öz kardeşini,
Sırf babasından kurtulmak için
Hatırlıyor musun paramparça edişini?
ORPHEUS : Böyle bir vahşet nasıl aklımdan çıkabilir ki?
Çok çabaladım, engel olmak için!
Ancak o büyücü, habis kadın,
Bir anda Tartaros'a gönderiverdi kardeşini.
Kötüye kullandı sanatını.
Fakat başımıza gelenler bunlar değildi yalnızca
Daha nice acılar gördü Argo gemisi.
Nice dertler yaşadı bu macerada.

Yine de yılmadık biz, Argo'nun yiğitleri en
korkunç canavarları bile
Yere serecek güçteydi.
Ama başımıza gelenlerin en sonuncusu, en
büyüğü oldu.
Nice güçlü kollar aciz kaldı karşısında,
Yerinden bile oynamadı, onca kan dökmüş
keskin mızraklar.
İşte, Sirenler'di bunlar, duymuştum daha önce
seslerini,
Kadın başlı, kuş kanatlı, çirkin sesli yaratıklar,
Sicilya'nın kayalıklarında pusu kuruyorlardı.

Oradan geçen bir gemiyi görünce Sirenlerden biri,
Tez basıyordu korkunç çığlığını, duyuruyordu
diğerlerine sesini.
İşte bu Sirenler'in kurbanı olmuştu,
Yurduna dönmek isteyen nice denizci.
Bizim gemimiz de yaklaştığında tam Sicilya'nın
kayalıklarına,
Uyardım gemidekileri:

ORPHEUS : "Dostlar, kahraman insanlar!
Dinleyin beni, kulak verin sözlerime.
Birazdan ulaşacağız Sicilya yakınlarına,
Hepimiz biliyoruz ki, kuş kanatlı Sirenler
yaşıyor orada.
Kimin kulaklarından sızarsa onların çığlıkları,
O vakit unutur o adam çocuklarını, karısını
ve yurdunu,
Ve en önemlisi de artık bilemez kim olduğunu.
Bu yüzden işte dostlar,
Kim, zaferle dönüp yurduna,
Yeniden sarılmak istiyorsa karısına
Ve kim geceleri rüyasında sevdiklerini görüyorsa
Ve yeniden basmak istiyorsa, vatanının toprağına
Tıkasın kulaklarını, duymasın onları."

1.ARGONAUT'LU :
"Ama Orpheus, söylediklerine göre

Bir ırmağın şırıltısı kadar güzelmiş Sirenler'in
çığlıkları"

2.ARGONAUT'LU :

"İnsanı büyülermiş, senin şarkıların gibi,"

3.ARGONAUT'LU :

"Senin korkunç çığlık dediğin, büyüleyip beni,
sarhoş edecekse eğer,
Dinlemek isterim o zaman Sirenleri."

ORPHEUS : Dinle Herakles,
Herkes bilir senin acı kuvvetini.
Ben de duydum, kahramanlıklarını,
Nice canavarlarla alay ettiğini.
Ama bu kez kulak ver bana,
Bu benim sanatım, biliyorum,
Kötü diyorum işte Sirenler'in sesi.
Ve sizler kahraman yiğitler,
Kutsal Argo gemisinin
Elli küreğini çeken şişkin bilekliler
Ben biliyorum diyorum, bu benim sanatım,
Bedenimin bir parçası onlar,
İyi bilirim ben müziği ve doğadaki bin bir sesi
Eğer bir sanat unutturuyorsa insana kimliğini,
Nerede yaşıyor, ne yapıyor,
Unutturuyorsa eğer bu sanat insana tüm
bildiklerini
Öyleyse dostlar, söyleyin bana, böyle bir sanat iyi
olabilir mi?
Nice şeyler vardır ki, acı vermeden yok eder,
İnanın bana; işte Sirenlerin sesleri de
bunlardan biri.

BİR ARGONAUT'LU :

Güzel konuşuyorsun Orpheus,
Aklı olan her ölümlü, boyun eğecektir bunlara
Fakat ben bir sabah dinledim seni.
Gül yanaklı Şafak, güneşin atlarını daha yeni
salmıştı ki
İlahi bir ses uyandırdı beni.
Önce Hypnos'un oyunlarından biri sandım.

Ancak çok geçmedi, uyandığımı anladım.
İğneli bir fıçıdan nasıl çıkarsa insan,
İşte öyle fırladım yatağımdan.
Öyle çok merak ediyordum ki bu sesin kaynağını,
Bütün bedenimi kapladı, bu ilahi sesi bulma isteği.
Tez koşup, çıktım güverteye.
Bütün gece bağırıp yorgun düşen Posedion.
Derin bir uykunun içindeydi.
Biz de uyandırmamak için Posedion'un
sönmüş öfkesini
Sessizce yürütüyorduk gemimizi.
İşte böyle giderken gemimiz,
Parmaklarının ucunda yürüyen bir insan gibi
Tam geminin burnunda oturmuş halde
gördüm seni.
Gözlerim vazifesini unuttu sandım önce
Fakat tez anladım gerçeği,
-Olympos'un hakimi yüce Zeus bağışlasın beni-
Ama, inan bana o vakit tanrı sandım seni.
Elinde tuttuğun lirine öyle bir sihirle
vuruyordun ki
Bir ölümlü çıkaramazdı, böyle kutsal bir melodiyi.
Ve sonra, sesinle müziğine eşlik ettiğinde,
İçime anlatılmaz bir huzur doldu.
Sanki çivilemiştin beni olduğum yere.
Ve işte diz çöküp, oracıkta
Başladım, çocuklar gibi ağlamaya.

DİĞER ARGONAUT'LULAR :
Biz de dinledik Orpheus'u.
Yalan değil söylediklerin.

1.ARGONAUT'LU :
Nasıl uyuşuyorsa şarapla insanın bedeni,

2.ARGONAUT'LU :
İşte öyle büyülüyordu Orpheus da bizi.

3.ARGONAUT'LU :
İşte Orpheus, senin gibi bir ölümlünün müziği
Böylesine etkiliyorsa bizleri
O zaman senin sanatına çok benziyor

Adlarını andığın Sirenler'in sesleri.

ORPHEUS : Yiğit insanlar! Herakles, Iason, Theseus!
Tekmil sözlerinizle gururlandırdınız beni.
Ağzınızdan aktıkça sözleriniz,
Sanki kanatlandım da, ta Olympos'a kadar çıktım,
Ben de tanrı sandım kendimi.
Lakin bir ölümlüyüm biliyorum.
Ve kabul görmez bir ölümlünün kehanetleri.
Bu yüzden son kez uyaracağım sizleri.
Ey Argonaut'lar! Her biri birbirinden yürekli,
cesur Kahramanlar!
Kulaklarınız tanık olmuş sanatıma.
O vakit, açayım size sanatımın sırrını.
Ben doğadan alırım sesimi.
Doğanın sözleridir söylediklerim.
Önce dinlerim onu iyice, kulak veririm
söylediklerine,
Sonra da katılırım onun sözlerine, lirimle,
müziğimle.
Ve şunu bilin ki dostlar;
Hiçbir ölümlüye zarar vermez,
Doğadan beslenen bir ölümlünün müziği.
Ancak söylüyorum yine,
Nice sanatlar vardır ki
Aykırıdır bu söylediklerime,
Aykırıdır doğanın kendisine.
Medea'nın sanatı örneğin,
Gördük acı içinde, tanık olduk,
Öz kardeşini paramparça edişine.
Doğaya aykırı bir sanatı var onun,
İnsanlara zarar veriyor işte.
Medea'nın sanatı doğaya uymuyor çünkü,
Benim sanatım ne insanları öldürüyor Medea'nın
sanatı gibi,
Ne de unutturuyor insana kimliğini Sirenlerin
sesi gibi.
Şimdi son kez uyarıyorum sizleri,
Açmayın kulaklarınızı Sirenler'in sesine,

Emin olun yanılmıyorum bu kehanetimde,
Medea'nın sanatı gibidir, Sirenlerin sesi de.

2.KADIN : İşte Orpheus böyle seslendi Argonautlar'a.

1.KADIN : Sonra Argo gemisindeki bütün yiğitler,
Asılmaya başladı kürekleri.

2.KADIN : Sessizce ilerliyordu Argo gemisi,
Sessizce ilerliyordu, kanlı kayalara doğru.

1.KADIN : Sirenler! Kadın başlı, kuş kanatlı!

2.KADIN : Uyuşturup sesleriyle, parçalarlar insanları.

1.KADIN : Bu yüzden uzundur tırnakları!

2.KADIN : Uzundur çığlıkları!

EURYDİKE : Elli kürekli Argo gemisi,
Elli yiğidin gücüyle, yaklaştı iyice,
Sirenlerin yaşadığı bu kayalık yere.
Sirenler, görünce kendilerine yaklaşan gemiyi,
Sevinç çığlıkları attılar! Başladılar dansetmeye!
Aylardan sonra ilk defa, karınları doyacaktı çünkü!
Sirenlerin uğultuları, yavaş yavaş ulaştı Argo gemisine.
Sesleri duyan her yiğit, son veriyordu kürek çekmeye.
Kimisi dondu olduğu yerde, kimisi boş gözlerle bakıyordu mavi göğe.
Geniş karınlı gemi, yitirmişti artık dümenini.
Sağa sola eğilip duruyordu, atacak gibiydi üstündekileri.
Orpheus da duyuyordu Sirenlerin seslerini,
Fakat o hala koruyordu bilincini.

ORPHEUS : Dostlar! Yiğit Argonaut'lar! Kapatın ellerinizle kulaklarınızı.
Dinlemeyin bu korkunç çığlıkları.
Kapatın! Dinlemeyin!

EURYDİKE : Ancak iş işten geçmişti.
Bütün Argo gemisi, Sirenlerin emrine girmişti.

Sirenlerin sesleri artmaktadır. Orpheus seslerden çok fazla rahatsızdır. Sonunda bağırır. Sirenler bir an için dururlar, sonra devam ederler. Orpheus, lirini arar bulur. Lirine vurmaya ve Sirenlerin etrafında bir dans yapmaya

başlar. Sirenlerin önce sesleri kesilir, sonra da yere yıkılırlar. Bütün bu sahne sırasında Eurydike anlatmaya devam eder.

EURYDİKE : Orpheus sonunda dayanamadı.
Bütün yiğitler yitirmişti benliğini.
Sirenlerin sanatına karşı savaşacaktı,
Savunacaktı dostlarını ve kendini.
Ne bir mızrak atacaktı, delip geçsin diye Sirenler'i,
Ne de bir kılıç sallayacaktı başlarına.
Sanatını kullanacaktı yalnızca,
Tekmil Sirenler'i öyle yenecekti.
Ve başladı Orpheus!
Yüreğinden kopan nağmeler,
Lirindeki ezgilere karıştı.
Ve Orpheus'un bu esrarlı sesleri
Yenilmez bir ordu gibi,
Sirenlerin seslerine saldırdı.
Neye uğradıklarını şaşırdı Sirenler,
Önce kestiler çığlıklarını,
Sonra da atladılar denize,
Kurtulmak için Orpheus'tan.
Ama Orpheus'un nağmeleri bırakmadı peşlerini,
Keskin bir ağı gibi kapladı bedenlerini,
Ve böylece tuzlu suyun içine gömdü Orpheus,
Sirenleri

1.KADIN : Orpheus bir kez daha kutsadı sanatını.

2.KADIN : Orpheus, kurtardı sanatıyla, gemidekileri.

EURYDİKE : Kendine gelen yiğitler, asıldılar küreklere,
Hızla uzaklaştılar oradan.
Ve başka bir tehlikeye uğramadan, ulaştılar memlekete.

1.KADIN : Trakia'ya döndü Orpheus, bu maceradan sonra.

2.KADIN : Ve babasının yerine kral oldu Trakia'ya.

1.KADIN : Kral oldu sanatının piri Orpheus.

2.KADIN : Çok sevdiği ülkesini yönetecekti şimdi.

1.KADIN : Lakin, vazgeçmedi o şiirinden ve lirinden.

2.KADIN : Vazgeçmedi, müziğinden ve dans etmekten.

1.KADIN : Olur mu hiç böyle kral, dans eden ve şarkı

söyleyen?
2.KADIN : Olur mu hiç lirini, ülkesinden daha çok seven?
1.KADIN : Ne kılıç tutmaya var yeteneği, ne de yay germeye.
2.KADIN : Bilekleri incedir, narindir elleri kadın gibi.
1.KADIN : Emir veremez Orpheus, bağırıp çağıramaz bir komutan gibi.
2.KADIN : Kendi üzüntüsü yapar, başkalarının derdini,
Bazen çocuklar gibi ağlar.
1.KADIN : Olur mu hiç böyle kral?
2.KADIN : Olur mu Orpheus'tan kral?
EURYDİKE : Oldu işte böyle biri,
Orpheus, her şeye rağmen kral oldu!

Orpheus şara bir taht gibi oturur.

ORPHEUS : Halkım sevdi beni, bütün Trakia sabahtan akşama beni dinledi.
Her gün anlattım onlara sanatımla, doğanın gerçeğini, güzelliklerini.
Gösterdim onlara, dansın ve şiirin bin türlü sihrini
Benim sanatım; ne Medea gibi acı verir insanlara,
Ne de Sirenler gibi unutturur insana kimliğini.
Merhem oldum evet, dindirdim onların acılarını,
Yol gösterdim onlara, eski ozanların yaptığı gibi.
Söyleyin kadınlar! Bahsediyor mu şimdi Trakia'lı bu ozanlar,
Benim yaptıklarımdan, başarılarımdan?
1.KADIN : Düşmesin aklına bir şüphe Orpheus!
Argonaut'lar seferini anlatmayı bitirince ozan,
2.KADIN : Ve anlatınca diğer kahramanların başlarına geleni kısaca,
Sözü uzatmadan,
1.KADIN : Senden bahsediyor hemen ozan, senin Trakia'ya kral oluşundan.
ORPHEUS : Peki neler anlatıyor insanlara?
Tanrılara denk mi tutuyor beni,
Yoksa yüz kızartacak hikayeler mi yakıştırıyor bana?

Nasılmış benim krallığım?
Yüzü gülmüş mü benim zamanımda halkımın?

1.KADIN : Doğrusunu istersen Orpheus,
Pek de göğüs kabartacak hikayeler değil bunlar.

ORPHEUS : Ya, demek öyle! Demek pek de iyi anmıyorlar ismimi.
Peki doğru mu söyledikleri?
Yoksa içlerinden gelen uydurma şeyler mi hepsi?

2.KADIN : Bilirsin Orpheus, halkın ozanlarıdır bunlar,
Bizler ne kadar uzaksak yıldızlara,
Onlar da yalandan o kadar uzak dururlar.

1.KADIN : Yalnızca gerçek değildir onların sözleri,
Bir yandan gerçeği gösterirken bize,
Bir yandan da açarlar,
Gerçeğin göremediğimiz yerlerini.

ORPHEUS : Öyleyse kadınlar anlatın bana,
Neler diyor ozanlar hakkımda,
Bilmek istiyorum ben de gerçeği.

1.KADIN : Onca övgüden sonra Orpheus,
Anlatınca yaptığın onca güzelliği,
Kral oluşundan bahsediyorlar senin,
Baban yaşlanıp da çekilmek istemiş tahtından,
Döndürememiş halkı onu, bu kararından.
Toplayıp halkı geniş bir meydana,
Şöyle seslenmiş baban onlara.

ORPHEUS'UN BABASI :
Ey Trakia'lılar!
Ey Ares'in yurt edindiği toprakların insanları!
Trakia'nın övündüğü nice büyük insan geldi yanıma,
Aracı göndermişsiniz onları.
Ama onlara söylediklerimi, size de bildirmek isterim.
Kararım kesindir! Bırakıyorum krallığı!
Çok savaşlar gördüm ben, ölmez zaferler kazandım,
Ve daha nice işler yaptım, burada sayacak değilim bunları.

Ama hepinizin gördüğü gibi artık yaşlandım.
Artık benim dinlenme zamanım.
Ama şüphe olmasın aklınızda,
Yerime geçecek olan oğlum,
Meziyetçe eksik değildir benden, fazlası
vardır hatta.

2.KADIN : İşte böyle konuşmuş, Orpheus'un babası.
Halk da kabul etmiş, Orpheus'un krallığını.

Kadınların başları öne eğilir... Sessizlik...

ORPHEUS : Yo! Lesbos'un yiğit kadınları, ne olur susmayın!
Konuşun benimle, anlamak istiyorum.
Acı olsa da sözleriniz, yüreğim parçalansa da
Göz yaşlarımı içime atar, yine de dinlerim sizi.
Anlatın kadınlar, neler söylüyor ozanlar?
İyi bir kral mıydım ben halkın gözünde?
Yoksa lirine güzel tınılar veren
Bir insan mıydım yalnızca ben?

1.KADIN : Sen de kabul edeceksin ki Orpheus.
Lirini çok seversin sen!

ORPHEUS : Severim.

2.KADIN : Şarkı söylemeyi.

ORPHEUS : Severim.

1.KADIN : Dans etmeyi.

ORPHEUS : Severim.

2.KADIN : Ve sık sık da kırlarda gezinmeyi.

ORPHEUS: Severim, sevmemek gelmez elimden, her insan gibi.
Yemyeşil otlarıyla, mavi akan bir ırmağın başında,
Başka hiçbir şey yok ki,
Orada lir çalmak gibi mutlu etsin beni.

EURYDİKE : Orpheus! Bir gün bir pınarın başında,
Hatırlıyor musun beni nasıl etkilediğini?

ORPHEUS : Eurydike! Sevgilim!

EURYDİKE : Kendinden geçmiş bir halde,
Vuruyordun lirine.
Görmemiştin geldiğimi.
Sonra ben yanlışlıkla başınca bir zeytin dalına,

Uyandın hemen çıtırtıya,
Bıraktın elinden lirini.

Orpheus, Eurydike'nin arkasından sarılır.

ORPHEUS: Ah Eurydike! Fildişi gibi bembeyazdı tenin.
EURYDİKE : Hatırlıyor musun Orpheus,
Güneşin atları yorgun düşünceye kadar,
Sadece benim için çalmıştın lirini.
ORPHEUS : Ah Eurydike! Sevgilim! Gözlerin için her şeyi yapabilirim.
Ah Eurydike! Gözlerin! Gözlerini özledim.
1.KADIN : Ve Orpheus her gün,
Pembe yanaklı Şafak görününce gökte,
Alıp eline lirini, koşuyordu sevdiğine.
2.KADIN : Her gün! Unutup krallığını,
Ulaşıyordu Eurydike'ye.
ORPHEUS : Ey Trakia'nın bilgeleri! Aşk bu! Anlayın beni!
Siz hiç aşık olmadınız mı?
1.YAŞLI : Ama senin görevlerin var Orpheus.
Unutuyorsun halkını.
2.YAŞLI : Yalnızca bir kadınla paylaşamazsın sanatını.
EURYDİKE : AŞK!
KORO : VE HALK!
EURYDİKE : AŞK!
KORO : VE HALK!
1.YAŞLI : İkisinin ortasında olmalıdır sanat?
2.YAŞLI : Orpheus dinle bizi.
Biliriz biz aşkın yüceliğini.
Ama sen de bilmelisin görevlerini.
3.YAŞLI : Her gün sabahtan akşama,
Bir kadınla geçiriyorsun vaktini.
İyi bir sanatı olan kişi, düşünmelidir halkını.
Ama görünen o ki; Eurydike'den yana
yapıyorsun tercihini.
1.YAŞLI : Ve böyle giderse eğer
Bulamazsın halkın ve aşkın arasındaki dengeyi.
ORPHEUS : Söyleyin halkıma, bağışlasınlar o zaman beni.

Ben bir kral olamazdım zaten, anladım gerçeği.
Hiçbir zaman olamadım onların istediği gibi biri.
Benim elim kılıç tutmaz, yakışmıyor ellerime mızraklar,
Parlak kalkanlar ve de zırhlar; yay geremem babam gibi.
Ben yalnızca; Eurydike'yi seviyorum ve de lirimi!
Gidin böyle söyleyin halkıma,
Affetsinler beni.

1.KADIN : İşte böyle dedi Orpheus,
Ve gönderdi habercileri.
Haberciler tez ulaştı kente.
Ulaştırdılar haberi Trakia'nın büyüklerine.
Trakia'nın önderleri çattılar kaşlarını, pek sevinmediler bu habere.
Hemen toplandılar, tartıştılar gün boyu,
Nasıl çözüm buluruz bu işe diye.
Sonunda yaşlılardan biri şöyle dedi:

1.YAŞLI: Ey Trakia'nın bilgeleri!
Tartışıp durduk sabahtan beri.
Ancak Eurydike'yi kraliçe yapmak,
Birimizin aklından geçmedi.
Neden olmasın?
Madem ki seviyor Orpheus,
Madem ki yalnızca aşkı için terk ediyor bizi.
O vakit, çağıralım Orpheus'u,
Söyleyelim ona sevdiği kadını,
Kraliçe olarak görmek istediğimizi.

2.YAŞLI: Güzel sözler bunlar, ancak unuttuğumuz bir şey var!
Eurydike bir su perisi, ayrılamaz o pınar başlarından
Bir ölümlüyle evlenebilmesi için
Bir ölümlü olması gerekir Eurydike'nin
Ama kabul etmez Orpheus bu dileğimizi,
Bir ölümlü yapmak istemez sevdiğini.

3.YAŞLI : Konuştuk sabahtan beri,
Elimizde başka çare yok işte.

Çağıralım Orpheus'u, açalım dileklerimizi.
Yine de kabul etmezse eğer,
Ne yapalım, elimizden bu kadar der
Bakarız o vakit başımızın çaresine.

1.KADIN : Böyle deyip gönderdi yaşlılar, tez ayaklı habercilerini
İki haberci çabuk buldu Orpheus'un yerini.
Selamladılar onu ve güzel yüzlü Eurydike'yi.
Ve sonra anlattılar bir bir, Trakia'lı yaşlıların dileklerini.
Orpheus, kabul etti bu çağrıyı,
Kendisi gidip Trakia'ya,
Bizzat görüşmek istiyordu yaşlılarla.

ORPHEUS : Son kez!

1.KADIN : Dedi Orpheus.

ORPHEUS : Son kez gidiyorum konuşmaya.

1.KADIN : Ve alnından öptü Eurydike'yi.

2.KADIN : Eurydike aşk! Eurydike sevgi!
Eurydike, nehir başında
Güzel yüzlü bir su perisi.

1.KADIN : Öyle çok seviyordu ki Orpheus'u,
Yüreğiyle ve bedeniyle,
Her şeyi yapmaya razıydı onun için.
Ve dua etti Eurydike,
Dua etti tanrılara bir ölümlü olmak için.

EURYDİKE : Ey Olympos'un yüce tanrıları!
Ey aşkı gözeten adaletli tanrılar!
Duyun beni! Mutlu olmak istiyorum
ben Orpheus'la!
Ancak ne zaman yanımda olsa kalıyor aklı
hep Trakia'da.
Onun hep yanımda olmasını istiyorum.
Ama isterim ki o da mutlu olsun benim yanımda.
Görüyorum ki, bırakamıyor Orpheus Trakia halkını,
Yüreği benden yana olsa da söz geçiremiyor aklına.
O halde izin verin ey tanrılar! Bir ölümlü

olayım ben.
Tek dileğim bu sizden.
Ayrılmasın hiç gözlerim, Orpheus'un gözlerinden.

TANRILARIN SESİ : Duyduk dualarını Eurydike.
O kadar içten istiyorsun ki bunu,
Kabul etmemek elde değil.
Ancak son kez sormak görevimdir,
İyice düşündün mü bunu?
Artık bir ölümlü olacaksın,
Onlar gibi yaşayacaksın. Ve zamanı geldiğinde,
Kader Tanrıçaları örünce yünden kaderini,
Sen de gideceksin onlar gibi Hades'e.

EURYDİKE : Razıyım her şeye
Orpheus'un yanında olayım hep
Son sözüm budur size

1.KADIN : Tanrılar kabul ettiler Eurydike'nin isteğini,
Ve ölümlü yaptılar hemen bedenini.

2.KADIN : Eurydike, anladı artık bir ölümlü olduğunu.
Sevindi. Hemen koşup gitmek istedi Orpheus'un yanına.
Bu müjdeyi haber vermek istiyordu ona.

1.KADIN : Keşke ölümlü olmasaydı Eurydike.

2.KADIN : Keşke koşmasaydı hemen sevdiğine.

KADINLAR : Keşke!

Kadınlar bir ağıta başlar. Eurydike, bir ölü gibi şara uzanır. Orpheus, Trakia'lı Yaşlıların olduğu alana yönelir. Ancak Yaşlılar Orpheus'a yüz çevirirler.

ORPHEUS : Tanrılar aşkına, neler oluyor?
Neden hepiniz susuyorsunuz?
Konuşun benimle ne olur!
Anlatın bana neler olduğunu.
Sustukça daha fazla acı veriyorsunuz bana.
Yalvarırım konuşun, bir felaket mi
dolaşıyor Trakia'nın başında?
En kötüsüne hazırım, söyleyin, bunun için mi

çağırdınız beni buraya?

YAŞLILAR : Keşke!

1.YAŞLI : Keşke, çaresi olmayan bir felaket dolansaydı
Trakia'nın ayaklarına!

2.YAŞLI : Keşke acı veren bir zehirle kaplansaydı da Trakia,
Seni çağıramaz olaydık buraya!

ORPHEUS : Trakia'nın gururları! Yaşlı bilgeler!
Sizin gibi büyük kişilerin ağzına yakışmıyor
bu sözler!
Bin suçla suçlasanız da beni kabul ederim her şeyi.
Evet! Sevdim!
Hiçbir ölümlünün sevemeyeceği kadar çok
sevdim Eurydike'yi!
Onun uğruna arkamda bıraktım sizleri ve bu kenti.
Son bir kez duymak istiyorsanız,
Açın kulaklarınızı ve dinleyin beni :
Vazgeçemem ondan. Bırakmayacağım.
Yer yarılsa da bırakmayacağım Eurydike'yi.

YAŞLILAR : Keşke!

1.YAŞLI : Keşke yer yarılsa!

2.YAŞLI : Keşke yer yarılsa da
Hepimize mezar bir mezar açılsa burada.

ORPHEUS : Seviyorum diyorum Eurydike'yi,
Niçin anlamıyorsunuz hala!

YAŞLILAR : Eurydike! Ah Eurydike! Ay yüzlü peri kızı!
Nasıl oldu da bir yılan, senin canını aldı!

ORPHEUS : Sizler! Ne saçma sözler savuruyorsunuz ortalığa?
Bu sözlerin anlamı ne? Yaşlı bedenleriniz gibi,
Diliniz de mi ihtiyarladı yoksa?

3.YAŞLI : Eurydike, Orpheus!

2.YAŞLI : Sevdiğin kadın, öldü biraz önce!

ORPHEUS : Neler söylüyor diliniz?
Eurydike ölemez.
Beni kandırmak için bir oyun mu bütün bunlar?

1.YAŞLI : Ne bir oyun ne de bir yalan bunlar!

3.YAŞLI : İki çoban getirdi şimdi,
Acı haberle birlikte gerçeği.
Bize inanmıyorsan eğer, bak!

İşte orada yatıyor sevdiğin kadının cansız bedeni.

Orpheus, Eurydike'nin yanına gider. Onu kucağına alır. Sessizce ağlamaktadır, sessizce çığlıklar atmaktadır. Kadınlar bir süre ağıt yakarlar.

1.YAŞLI : Sen yanından ayrılınca Orpheus,
Eurydike yalvardı tanrılara, bir ölümlü olmak için.
Ve tanrılar kabul edince isteğini,
Hemen koşup gelmek istedi o,Trakia'ya.

3.YAŞLI : Senin için Orpheus!
Senin için veda etti Eurydike, ırmak başlarına.

1.YAŞLI : Öyle sevinçliydi ki seni hep göreceği için,

2.YAŞLI : Öyle mutluydu ki hep yanında olacağı için,

3.YAŞLI : Yeni doğan bir ceylan gibi koşuyordu
ormanda.

2.YAŞLI : Ama ah, göremedi işte, göremedi Eurydike!

1.YAŞLI : Fildişi gibi beyaz bacaklarını,
Gül rengi kana bulayan çalılara aldırmadan,
Sevinçle atarken adımlarını,

2.YAŞLI : Ah, göremedi Eurydike, göremedi o kızıl
dilli yılanı!

3.YAŞLI : Dolandı ayağına önce

2.YAŞLI : Sonra da alıverdi Eurydike'nin tazecik canını.

Ağıt başlar. Orpheus Eurydike'yi yere uzatır. Kalkar. Lirini alır. Bir köşede çalmaya başlar.

1.KADIN : Acı ile inledi Orpheus!

2.KADIN : Acı ile gürledi gökyüzüne!

1.KADIN : Öyle bir ağıt yaktı ki Orpheus!

2.KADIN : Öyle bir ağıt yaktı ki,

1.KADIN : Bütün doğa yas tuttu, Eurydike'nin ölümüne!

2.KADIN : Dağlara çıktı Orpheus, aşkını anlattı ağaçlara.

1.KADIN : Aşkını anlattı, pınar başlarında.

2. KADIN : Aldı lirini Orpheus
Yaydı dört bir yana acısını
Nehirler kurudu, dağlar eridi.
Sarardı şafağın gül rengi yanağı

Saçlarını yoldu ağaçlar,
Tüm doğa ağladı, Eurydike'nin ardından
1.KADIN : İnmedi hiç ülkesine
İnmedi Orpheus, acılar akıttığı dağlardan
2.KADIN : Karar verdi en sonunda.
Karar verdi gitmeye, ölüler ülkesine.
1.KADIN : Alıp getirecekti Eurydike'yi.
2.KADIN : Bir Theseus'a nasip olmuş bu, bir de Herakles'e.
1.KADIN : Ama Orpheus kararlı, gidecek Hades'in ülkesine.
2.KADIN : Yerin yedi kat altına indi Orpheus.
1.KADIN : Yerin yedi kat altında, Kharon karşıladı onu
Styks ırmağının başında.
2.KADIN : Anlattı Orpheus Kharon'a derdini liriyle,
Ağıtlar yaktı,
Acılı şarkılar düzdü bin bir sesiyle.
1.KADIN : Kharon,
Ölüleri Hades'e götüren bu katı yürekli kayıkçı
Öyle acıdı ki Orpheus'a,
Bütün ömrü boyunca, ilk defa o gün ağladı
Ve ne bir sorgu ne de para,
Tek bir söz bile etmeden aldı hemen Orpheus'u
sandalına.
2.KADIN : Çabuk ulaştı Orpheus, ölülerin kralı Hades'in
yanına,
Diz çöktü ve yalvardı ağıtlarla, ölülerin kralına.
1.KADIN : Öyle bir ağıt yaktı ki Orpheus,
2.KADIN : Öyle bir ağıt yaktı ki sevdiğine,
1.KADIN : Ölüm bile üzülmüştü, Eurydike'nin ölümüne.
2.KADIN : Ve ölülerin sahibi Hades, serbest bıraktı
Orpheus'un sevdiğini.
Çözdü Eurydike'nin bileklerinden ölümün iplerini.
1.KADIN : Yalnız bir şartı vardı Hades'in,
Çıkıncaya kadar iki sevgili de yeryüzüne,
Bakmayacaktı Eurydike Orpheus'un yüzüne.
ORPHEUS : *(Bulunduğu yerden, sayıklar gibi)*
Bak Eurydike! İşte güneşin ışıkları!
Gözlerin gibi! Gözlerin! Gözlerini özledim!
Ne olur! Yüzüme bak Eurydike!

EURYDİKE : *(Bulunduğu yerden, sayıklar gibi)*
Bakamam, söz verdim ölüme.
Eğer bakarsam, bir daha ulaşamam sesine.

Sessizlik. Kadınlar ellerindeki bastonları ağıta başlayacaklarmış gibi –söyledikleri ağıtın ritmiyle- yere vururlar.

1.KADIN : Bir daha hiç bakamadı Orpheus'un yüzüne.
2.KADIN : Bir daha hiç ulaşamadı onun sesine.
1.KADIN : İkinci kez öldü Eurydike!
2.KADIN : İkinci kez veda etti yeryüzüne!

Orpheus bir çığlık koparır. Dizlerinin üstüne çöker. Elindeki lir düşer. Acı çekmektedir, inlemektedir, ayağa kalkar, yürümeye çalışmaktadır. Kalabalık insan sesleri duyulur. Kadınlar, yerdeki zırh parçalarını Orpheus'a giydirmeye çalışırlar. Orpheus edilgendir, sözleri bir sayıklama gibidir. Eurydike'nin ölü bedeni sahnededir. Koro, silahlanmış vaziyette kızgın "halk"ı oynar.

2.KADIN : Orpheus giy şunları, bir söylencedir yayıldı
halkın ağzında.
HALK : Hiç mi saygısı yok bu adamın tanrılara?!
1.KADIN : Orpheus tanrılara inanmıyor, diyorlar.
2.KADIN : Kabul etsin artık ölümü, diyorlar.
ORPHEUS : Bırakın beni.
1.KADIN : Giy şunları Orpheus, savun kendini.
2.KADIN : Giy haydi, yoksa zarar verecekler sana.
HALK : Daha dün aldık kehaneti, Apollon tapınağında
Son versin artık Orpheus, sevdiği için yas tutmaya
Yoksa bir felaket gelecektir Trakia kentinin başına.
1.KADIN : Kendine gel Orpheus, kendine gel! Düşmanların
her geçen gün artıyor.
HALK : Tanrılar söylemiş işte, bu adam bir felaket
getirecek bize!
2.KADIN : Bıçaklar bileniyor Orpheus, kılıçlar temizleniyor.
Kendine gel artık ve savun kendini!
HALK : Her gün ağıt yakıyor,
Geceleri bile susmuyor, uğursuz bir baykuş gibi,
Toprağın bile bereketi kaçtı.

Büyük felaketlerin geleceği belli.
Bu adam lanetler getirecek Trakia'nın başına.

1.KADIN : Giy şunları Orpheus!

ORPHEUS : Kimsiniz siz? Kimsiniz?

1.KADIN : Lesbos'lu kadınlarız biz!

2.KADIN : Duyduk bir kadını nasıl sevdiğini.

1.KADIN : O kadın için yaktığın ağıt,
Gezdi tekmil illeri.

2.KADIN : Biz de duyduk acını,
Bir kadını böylesine yücelten bir erkeği,
Tanımak istedik
Paylaşmak istedik acını biz de.

1.KADIN : Ama gördük ki halkın, düşman kesilmiş sana,
Öldürmek istiyor seni.

Orpheus tamamen –baştaki gibi- zırhlarını giyinmiş bir hale gelir.

2.KADIN : Yardım etmek istiyoruz sana.

1.KADIN : Onlara karşı savunmalısın kendini.

ORPHEUS : *(Kadınları iter. Kadınlar yavaş yavaş geri ç ekilirler...)*
Rahat bırakın beni!
Bırakın! Şarkı söylemek istiyorum ben yalnızca.
Ağıtlar yakacağım Eurydike'min saçlarına
Güneşin atlarını çağıran, yıldızları parlatan
Bir daha göremeyeceğim gözlerine ağıtlar
yakacağım
Ah, bereketli bir topraktı dudakları,
Gözleriyle yüzümü ışıtırdı.
Ve bin bir ses verirdi lirime
Yok şimdi o! Yok! Göremeyeceğim gözlerini!
Artık ne ayakta tutabilir beni
Gidin buradan, gidin.
Bırakın rahatça ağlayayım, iç çekeyim.
İki kez öldü benim sevgilim,
İki kez kaybettim ben Eurydike'yi,
Ah! Hangi tanrı anlar beni?
Hangi insan söndürebilir içimi?

Hiçbir şey istemiyorum sizden, gidin!
Rahat bırakın beni!

Ağıt başlar... (Kalabalık'ın Orpheus'a darbeleri birebir olmayacaktır. Aralarında mesafe bulunmaktadır. Kalabalık arkada, Orpheus önde...)

Orpheus ayakta güçlükle durmaktadır. Önce sırtından vurulur, sonra sağ bacağından ve sol bacağından... Acı içinde dizlerinin üzerine çöker. Darbeler devam eder ve Orpheus tamamen yıkılır. Ağıt devam eder.

KORO : Yüreğimde kanlı ateş!
İçimde garip güzün!
Bin sesli Orpheus,
Bin parçaya bölündü bugün.

ORPHEUS : Eurydike! Eurydike!

1.KADIN : Orpheus anlamadı bizi!

2.KADIN : Orpheus dinlemedi bizi!

1.KADIN : Eurydike'nin acısı yüreğine öyle sinmişti ki
Acıdan uyuşmuş bedeni,
Hissetmedi paramparça edilişini.

Kadınlar Orpheus'u kaldırırlar. Şara götürürler.

ORPHEUS : Ben öldüm mü şimdi?
Hades'in ülkesine mi götürüyorsunuz beni?

KORO : Paramparça ettiler bedenini Orpheus!
Paramparça ettiler seni!

ORPHEUS : Niçin öldürmek istediler beni?
Ben hiçbir şey yapmadım onlara!

1.KADIN : Sen bir şey yapsan da yapmasan da.
Halk verdi kararını.

2.KADIN : Halk dediğin tek bir adam değil ki,
Anlatamazsın kolay kolay derdini.

1.KADIN : Sen anlatmadın zaten,
Sen hiçbir şey anlatamadın onlara.

2.KADIN : Önce sanatına büyülü dediler,
Medea'nın sanatı gibi,

1.KADIN : Sonra da uyuşturuyor bizi dediler,
Sirenlerin yaptığı gibi.

2.KADIN : Ve sen sevdiğinin acısıyla yanarken,
Anlamadılar, senin ölümü kabullenemeyişini.
1.KADIN : Tanrılara saygısı olmayan,
Bir dinsiz yaptılar seni.
2.KADIN : Ama Orpheus halk böyledir, paramparça eder adamı önce,
1.KADIN : Sonra da oturup ağlar, pişman olur yaptıklarına.
2.KADIN : Şimdi Orpheus, senin ardından yas tutuyor bütün Trakia.
1.KADIN : Bütün ozanlar seni anlatıyor.
EURYDİKE : Orpheus! Bir efsanesin sen şimdi Trakia dolaylarında.
ORPHEUS : Eurydike! Bu senin sesin!
Demek ölmüşüm ben gerçekten de .
Demek artık kavuşacağım sana!
Demek yüzünü görebileceğim.
Neredesin Eurydike? Neredesin?
EURYDİKE : Yalnızca bedenin öldü Orpheus!
Ama senin yüzün hala yeryüzünde!
Parçaladığında seni halkın, başın ayrıldı bedeninden,
Ama başın! Bir mermer gibi dayandı darbelere.
Ve Trakia'nın gözü dönmüş insanları,
Korktular, dokunamadılar yüzüne.

Orpheus'un başı öne eğilir.

ORPHEUS: Demek hala ölmedim ben,
Demek hala bakamayacağım yüzüne.
EURYDİKE : Ama Orpheus, yüzün hala yaşıyor senin.
İnadına yaşıyor başın, hala duyuluyor sesin.
KORO : İnadına yaşıyor başın, hala duyuluyor sesin.

Orpheus dirilir. Müzik altı. Eurydike, şarı taşımaya hazırlanır.

ORPHEUS : Öyleyse Eurydike, duy benim sesimi!
Kaybetmiş olmama rağmen bedenimi
Madem ki yaşıyor dilim,

Madem ki ölmedi benim sesim,
O halde duyacaksın sonsuza dek,
Dinleyeceksin ölüler ülkesinden bile benim sesimi.
Sana ait olan bu dilim inan bana hiç durmayacak!
Şarkılar söyleyecek, şiirler okuyacak!
Ve gün gelir de şayet, dinlerse beni insanlar,
Duymak isterse şarkılarımı, şiirlerimi,
Kehanetlerle donatacağım sözlerimin içini.
Anlatacağım onlara, görmek istemediklerini,
Sesimle bildireceğim onlara gerçekleri.
Ama yalnız geceleri, yalnızca geceleri senin
için söyleyeceğim.
En güzel şarkılarımı göndereceğim dudaklarına.
Öp benim için onları, göğsüne bas, sarıl onlara!
Çünkü Orpheus ölmedi! İnadına yaşıyor!
İnadına yaşıyor hala!

- SON – (Mart – 2000)